

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

§. IV. De tertiâ Consuetudinis divisione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

XXXVIII. Quâ ad quarundam Ecclesiarum Beneficia soli Nobiles recipiuntur. (legitima habetur nunc ista Consuetudo.) C. 37. de *Præb.*

XXXIX. Quâ de radice Ambitionis processit, & in Cupiditate fundatur; qualis est, qua duo Beneficia incompatibilia simul possidentur absque legitima dispensatione. C. 1. de *Conf. in VI.*

XL. Quâ ab Officiali ad Episcopum appellatur. C. 2. *Eod. Tit. & loco.*

XLI. Quâ in cessatione à Divinis Sanctorum Imagines in terram sternebantur & inter spinas ponebantur. Extendendus Canon ad alios casus, in quibus idem simile quid fieret. C. 2. de *Offic. Ord. in VI. §. si autem.*

XLII. Quâ non recipiuntur Legati Sedis Apostolicæ non petiti, & de consensu non missi. C. 1. de *Consuet.* EXTRAVAG. COMM. in quâ JOANNES XXII. nedum illam damnat, sed etiam illam Sequentes excommunicat ipso facto, derogatque quibuscumque Indultis à Sede Apostolicâ in contrarium concessis. Non recipitur in Galliâ, idque merito, ut ostenditur, dum de Legatis.

XLIII. Quâ Probationum facultatem angustat. C. 1. de *Offi. Ord. Extrav. Commun.*

XLIV. Quâ pro Spiritualibus Homagium facere Quis compellitur. Restringenda Regula ad res merè Spirituales, alioquin non servatur. C. *Ult. de Reg. Jur.*

XLV. Quâ, cum Electio alicujus Prælati fieri debet, Conventus, ad quem pertinet, duas Personas nominat latenter Patriarchæ vel Principi exprimentas, ut alteram eligant vel electionem cassent irritentque. C. 14. de *Elect.*

XLVI. Quâ Abbas exemptus, sine licentia Papæ, cui immediate subest, transferatur ad aliam Abbatiam. C. 7. de *Conf. Autoritati Superioris* adversatur.

XLVII. Quâ Laici cum Canonicis Episcopum eligunt. C. 56. de *Elect.*

XLVIII. Quâ Presbyteri usurpant, quæ sunt Ordinis Episcopalis. C. 4. de *Consuet.* Quod maximâ eget expositione ad *Tractatum de Sacram. Ordinis* remittendâ.

SECTIO III.

Quid juxta Canonem faciendum circa malam Consuetudinem.

REGULA.

Hæc faciendâ circa malam Consuetudinem ex Canone inferuntur.

I. SI ita inolevit, ut averti ab illâ Homines non possint, suo genio relinquendi sunt, ne forte Pejores existant, si à tali Consuetudine prohibeantur. C. 6. DIST. IV.

II. Ut perniciofa corruptela nedum vitanda, sed citius & radicis evellenda, ne ab Impiis in Jus Privilegiorum assumatur, ac sic variæ Præsumptiones celerimè non compressæ pro Legibus haberi, & Privilegiorum more celebrari incipiant. C. 3. DIST. VIII. C. 11. de *Excessib. Prælat.*

III. Quantumvis vetusta Rationi & Veritati semper postponenda est. C. 4. 5. 6. 7. 8. 9. DIST. VIII.

IV. Consuetudines onerosæ, quæ nec autoritatibus Scripturarum, nec Episcoporum Conciliis ac Statutis, nec Consuetudine Generali roboratæ sunt, quarum vix inveniri potest ratio, quâ introductæ sunt, quando facultas se obtulerit, rescandæ sunt. C. 12. DIST. XII.

V. Mitiùs agendum in pravis Consuetudinibus extirpandis, cum apud Multos receptæ sunt, ideòque non imperiosè, sed benignè sunt amovendæ. C. 1. DIST. XLIV.

VI. Non sunt negligenter omittendæ, quæ malè usurpantur, ne excelsus via aliis aperiatur. C. 21. DIST. XCVIII. id est, quod hæc diligenter sunt reformanda.

VII. Emendandum quod sola usurpatione vel subreptione præsumitur. C. 22. *Ead. DIST.*

Tom. I.

VIII. Consuetudo, si sit reprehensibilis, vel improbabilis, vel irreligiosa, tollenda est. C. 1. CAUS. XVI. QUÆST. VI. C. 89. de *Penit. DIST. I. C. 2. De Conf. DIST. III.* idque curâ Sacerdotum & Judicum.

IX. Si Ecclesiis non modicum gravamen inducat, Judicis officio est abolenda. C. 1. de *Consuet.*

X. Contrarias Ecclesiæ Libertati Consuetudines Introducens, introductas Servans, aut servari Curans, excommunicantur. C. 49. de *Sent. Excomm.*

XI. Qui ad excusandas excusationes in peccatis, majorem ex pravâ Consuetudine usurpat delinquendi licentiam, duriùs puniendus est. C. 11. de *Excess. Prælat.*

XII. Sicut non servanda Consuetudo prava, ita nec juramentum, quo quis jurat illam servare. C. 1. de *His, quæ sunt à maj. &c.*

§. IV.

De Tertiâ Consuetudinis Divisione.

SECTIO I.

Quid sit Consuetudo Indifferens, & Quibus Notis dignoscatur.

REGULA I.

Omnis Consuetudo, quæ neque est contra Fidem, nec contra Bonos Mores, indifferens est. Propriis ferè verbis habetur. C. 11. DIST. XII.

REGULA II.

Non aliis Notis dignoscitur Consuetudo indifferens, quàm istis.

I. DIVERsa est pro Locorum diversitate. C. 8. DIST. XI.

II. Nec semper, nec ubique obligat. *Tota ferè* DIST. XII.

III. Obligat tantum pro eorum, quibuscum vivitur, societate. C. 11. DIST. XII.

SECTIO II.

Quid sit faciendum circa Consuetudinem Indifferentem.

REGULA.

Non alia circa hoc præscribit Canon, quàm ista.

I. Loci, in quo sumus, Consuetudini standum est, unde juxta eam Lites judicandæ. C. 8. DIST. XI. & alia *ibid.* C. 11. DIST. XII. & alia *ibid.* C. 2. de *Consuet. in integrâ.*

II. Si sit onerosa, est abolenda. C. 12. DIST. XII.

III. Si Consuetudo Ecclesiæ Inferioris à Superiore Ecclesiâ, cui immediate subest, prohibeatur, non est servanda. C. 13. 14. DIST. XII. C. 15. de *Consecr. DIST. II.*

IV. Generalis Ecclesiarum Consuetudo sequenda est, nisi Privilegium aliquod ab illâ eximat.

Nota, nomine *Privilegii* hîc intelligi posse quamlibet exemptionem ab Ecclesiis, de quibus agitur, approbatam, sive sit scripta, sive non scripta.

V. Romanæ Ecclesiæ Consuetudines cæteris paribus sunt aliis præferendæ. C. 10. DIST. XII. secus verò, si aliæ magis conveniant. C. 2. 3. 11. DIST. XI. C. 1. 2. DIST. XII.

VI. In eligendis Consuetudinibus, non judicandum de iis ex Locis, unde sumuntur, sed potiùs considerandæ sunt in se ipsis, ac ex istis de Locis judicandum. C. 10. DIST. XII. *mox cit.*

Nota circa C. 11. DIST. XI. n. 5. *citatum* omnes ferè Ecclesias Occidentales servare Romanæ Ecclesiæ Consuetudines, quoad illud, circa quod illas servari jubet, nempe Consecranda Mysteria, cæteraque agenda Arcana: nam Missale Romanum, quod Mysteria Consecranda

h

cranda

cranda respicit, & Rituale itidem Romanum, quod cætera Arcana, scilicet Sacramenta, spectat, sunt apud earum plerasque usu recepta.

VII. Cùm in aliquâ Ecclesiâ erigitur novum Beneficium, eidem attribuenda sunt Prærogativæ juxta Consuetudinem Vicinarum Ecclesiarum, quæ, si variæ sint, magis rationabilis aliis præferetur. C. 6. De Consuet.

VIII. Cùm diversæ sunt, præferenda est, quæ à peccato removet ei, quæ peccato exponit. C. 6. in 1. Coll. De Spons. duorum ubi Matrimonium ratum præfertur Matrimonio consummato posteriori non obstante contrariâ Consuetudine.

IX. Consuetudo, cujus omisso scandalum generaret vel disensionem, servanda est, modò id, de quo agitur, non sit ex se malum. C. 1. De Cognatione Spirit. C. 3. De Consang. & Aff.

X. In Decimis solvendis spectanda Consuetudo, & in dubiis ad eam recurrendum. C. 18. 20. 32. De Decim.

XI. In Procurationibus, Visitationibus, aliisque similibus, attendenda est Consuetudo. C. 14. De Censib. in integ.

SECTIO III.

Quæ sint in Canone Consuetudinis Indifferentis exempla.

REGULA.

Non alia sunt in Canone Consuetudinis Indifferentis exempla, quàm ista.

I. Maxima Missæ & Sacramentorum, Ceremoniarum in Canone relatarum pars, quæ in Tractatibus de Missâ & de Sacramentis colligentur. De his fit mentio. C. 5. Dist. XI.

II. Quòd Jejunium Quadragesimæ incipiat à Quinquagesimâ, sive pro Omnibus, sive pro Clericis tantum. C. 4. 5. 6. Dist. IV.

III. Quòd Sabbato jejunetur, vel non. C. 11. Dist. XII.

IV. Quòd communicetur quotidie, vel certis tantum diebus. *ibid.*

V. Quòd hic, vel ille Ritus in celebrandis Divinis Officiis servetur. C. 13. 14. Dist. XII. C. 31. De Consue. Dist. II.

VI. Quòd Metropolitanus se invicem consecrent. C. 33. CAUS. XXIV. QUÆST. I.

Nota Omnes Consuetudines, quæ solam Disciplinam spectant, hic referri posse, ideòque si quæ hujusmodi inter bonas collocentur, quia ad Fidem vel ad Bonos Mores conferunt, vel aliâ de causâ, huc transferri licere.

VII. Quòd in Donationibus inter vivos, vel mortis causâ, Ecclesiæ factis Solemnitas Juris non servetur. C. 2. De Consuet.

VIII. Quòd Proximior possit intrâ annum & diem repetere possessionem venditam à Propinquo, offerendo Emptori pretium, quod solvit. C. 8. De Restit. in integrum.

IX. Quòd Canonicatum Collatio à solo Capitulo fiat, Episcopo irrequisito. C. 31. De Elect.

X. Quòd Archidiaconus excommunicare, suspendere, absolvere Presbyteros & Priores, Parochiales Ecclesias interdiceret, inquirere, & visitare possit. C. 54. De Elect.

XI. Quòd idem habeat in Monasteriis jurisdictionem. C. 10. De Off. Archid.

XII. Quòd Patriarchæ & Primates jurisdictione gaudeant in Subditos Archiepiscoporum & Episcoporum Patriarchatus vel Primatû. C. 8. CAUS. IX. QUÆST. III. C. 9. De Off. Jud. Ord.

XIII. Quòd Canonici à Capitulo corrigantur. C. 13. De Off. Jud. Ord.

XIV. Quòd Ecclesia Malefactores suos conveniat, vel coram Judice Ecclesiastico, vel coram Seculari. (Hoc non servatur in Galliâ, ubi Ecclesia hac in re est ejusdem conditionis, ac alii Actores.) C. 8. De for. compet.

XV. Quòd Festa à Vesperâ ad Vesperam, vel aliter celebrentur, quòdque Festum Trinitatis in Octavis Pentecostes, vel in Dominica Prima Adventus fiat. C. 2. De feriis.

XVI. Quòd tertiam vel quartam partem habeat Episcopus de his, quæ Ecclesiæ legantur. C. 15. De Testament.

XVII. Quòd Parochus hanc vel illam portionem habeat de relictis Ecclesiæ à Parochianis suis extrâ Parochiam Sepulturam eligentibus. C. 9. De Sepult.

XVIII. Quòd filius Sacerdotis Græci in Sacerdotio legitime genitus, Episcopus eligi non possit. C. 6. De Cler. conjug.

XIX. Quòd Episcopo liceat inquirere, punire, corrigere Subditorum excessus, inconsulto Capitulo. C. 3. De Consuet. in VI.

XX. Quòd Antiquiores Canonici gradatim meliores possint, cùm vacant, per se vel per alios optare Præbendas, nisi vacant in Curiâ Romanâ. C. 4. De Consuet. in VI. hujus usus ratio est in C. 15. De Majorit. & Obed. jubente, ut Prior ordine, potior sit in portione percipiendâ. Nota obiter, quòd Consuetudines exurgentes ex præscriptione Superiorum contra Inferiores, rigorosè examinandæ sint, quotiès emergunt circa illas inter utrosque Controversiæ.

PUNCTUM QUARTUM.

De Consuetudinis Vi.

Quartum de Consuetudine Punctum, illius vim respiciens, in 4. §§. dividetur. In 1. quæretur, A quo habeat vim suam Consuetudo. In 2. Quid possit. In 3. Quid non possit. In 4. An quæ sunt vi malæ Consuetudinis, istâ abrogatâ, abrogentur.

§. I.

Unde oriatur Consuetudinis vis?

REGULA.

Non aliudè haurit Consuetudo vim suam, quàm ex Legislatoris consensu tacito vel expresso, aut ex ipsâ Lege.

Infertur ex. C. 9. & C. 11. De Consuet. in quorum Primo prohibetur Capitulo Parisiensi, ne novas Consuetudines in Ecclesiâ Parisiensi introducat sine consensu Episcopi Parisiensis, qui est illius Ecclesiæ Legislator: In Secundo verò declaratur, valere Consuetudinem legitime præscriptam, id est legitimo tempore servatam, sive conscio sive incscio Legislatore; nam præscribitur, vel incscio Domino, vel eo conscio, sed negligente jus suum, cùm Lex nullibi ad id requirat Domini noticiam.

RATIO: Consuetudo est Lex, ideòque oportet, ut, ab Habente potestatem Legis condendæ quodanmodo proficiatur; hoc autem tribus modis fieri potest, vel enim agitur de Consuetudine, quæ Legem aliquam abroget, vel de aliâ; si de Primâ, requiritur consensus illius, qui Legem tulerat: Si de Secundâ, requiritur consensus illius, cujus est Legem condere in Locis, in quibus stabilitur Consuetudo; hic verò consensus dari potest vel expressè, ut cùm Legislator sciens Consuetudinem stabiliri, illam expressè approbat; vel tacitè, ut cùm Legislator sciens Consuetudinem stabiliri, contra illam non reclamât: vel datus est ab ipsâ Lege, ut cùm incscio alicujus Loci Legislatore, in eo Consuetudo stabilitur, tunc enim Lex consentit, ut, si legitimo tempore servetur, vim Legis habeat. C. 1. De Consuet. in VI. supponit, Consuetudines quòdque introduci ac stabiliri, incscio Legislatore, cùm causam afferens, cur Lex nova non deroget Consuetudinibus contrariis, nisi de illis expressè meminerit, dicat, hoc provenire ex eo quòd Legislator illas plerumque ignoret: hic consensus à Lege datus, differt à consensu, de quo priùs dictum est, in eo quòd sit generalis & cadat in quasvis Consuetudines Legislatori etiam ignotas; ille verò sit particularis, cadatque in Consuetudines determi-